MAANDBLAD
van de vakbond
leerkrachten aruba

5e JAARGANG
MEI 1974
5

vorm

HOTELSTAKING
ONDERWIJSCONGRES C.L.A.T.

V.L.A.-SPORT
Nijverheidsonderwijs

5e JAARGANG

MEI 1974

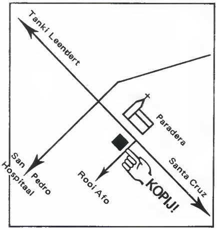
vorm no. 5

redactie:

j. jutten, drs. g. j. kolmus, mej. e. polak, mej. g. naloop, a. vrolijk, f. bayens
redactieadres:
paradera 82
bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"
layout:
r. en j. de graaff
tekeningen:
j. g. m. strick
drukkerij:
v.a.d. (offset)
abonnementen (op aruba alleen voor personen buiten het onderwijs): f. 15,- p. jaar

hoofdbestuur vla:

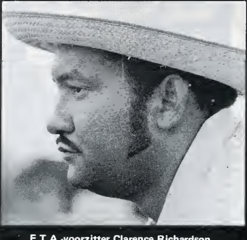
voorzitter:
p. e. croes, emmastraat 40, tel. 1790
secretaris:
c. betram
penningmeester:
a. engelbrecht
leden:
j. autsema, v.w.o./h.a.v.o.
mevr. c. norder, mavo en pub. rel.
f. bayens, n.o.
mej. t. pengel, b.b.o.
mej. m. winklaar, v.o.
mevr. f. wever, mej. d. croes, b.o.
bestuursadres:
p.o.b. 582, oranjestad
vergaderplaats:
commercial building, wilhelminastr. 40, tel. 4219. v.l.a.-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.
rechtskundig advies:
u kunt zich wenden tot de heren:
k. norder, spaans lagoenweg 15, tel. 7191
en j. klein, brazil 23, tel. 7255

STAKING HOTEL PERSONEEL APRIL '74

Vanaf Goede Vrijdag tot maandag 22 april hebben een groot eantal mensen uit de hotelwereld acties gevoerd (populeirder: ze zijn in staking geweest).
U kunt zich de vraeg stellen: „Wat heb ik daar mee te maken? "
Wij zullen aan de hand van de hierna volgende regels proberen dit duidelijk te maken

F.T.A.-voorzitter Clarence Richardson

deze maand:

BIJ DE VOORPLAAT:

Ondanks het sombere weer nam de V.L.A. deel aan de 1 mei-optocht met een grotere delegatie dan andere jaren.

WAAR STAAT DE V.L.A. EIGENLIJK?

tekst:
hoofdbestuur V.L.A.
foto's:
r. de graaff
genomen tijdens de
1 meiviering
te San Nicolas

Het probleem begon toen de Aruba Hotel Association (AHA), de organisatie die de belangen van de hoteldirecties vertegenwoordigt, weigerde het recht van de werknemer om zich vrijelijk te organiseren, te erkennen. Concreter gesteld: de groep die in de administraties van de verschillende hotels werkte en die daarvóór nooit georganiseerd was, besloot zich aan te sluiten bij de vakbond FTA. Deze vakbond kon door middel van handtekeningen bewijzen dat 83 van de 93 administratieve werknemers zich wilden organiseren (uiteindelijk mochten er 167 werknemers aan het referendum deelnemen, hierover straks). De motieven van de AHA om te weigeren de FTA te erkennen als spreekbuis van deze werknemers, waren:

a. het administratieve personeel kan geen lid van een vakbond zijn, want het karakter van hun werkzaamheden kan als "vertrouwelijk" bestempeld worden, zodat zij eigenlijk een verlengstuk van de directie zijn.

b. in de CAO die de hotels hebben lopen met de Hotel Workers Union (HWU) voor de andere werknemers in het hotel staat een artikel, dat zegt dat het administratieve personeel zich niet mag aansluiten bij een vakbond.

c. de HWU dreigde te gaan staken indien de AHA de FTA zou erkennen als vertegenwoordiger van deze aparte groep, want de HWU vond, dat dit een overtreding betekende van de lopende CAO.

FUNDAMENTEEL

Sta ons toe enkele kanttekeningen te maken. De lichtzinnige opmerking van een aantal collega's in de geest van "de machtstrijd tussen de HWU en FTA moet eens een keer afgelopen zijn" getuigt er van, dat men de essentie van het probleem niet heeft doorgrond.

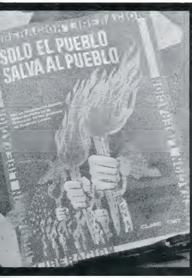
De FTA heeft de werknemers uit de administraties niet benaderd, maar het omgekeerde was het geval, en deze benadering geschiedde uit vrije wil. De enige reactie van de AHA en de HWU die juist geweest zou zijn in deze, was de FTA erkennen als vertegenwoordiger van de werknemers en CAO-onderhandelingen beginnen. Dit is echter niet gebeurd en de gevolgen kennen we allemaal. Alvorens verder te gaan willen wij twee vragen stellen en deze proberen te beantwoorden.

Erkennen wij werkelijk allemaal dat het een fundamenteel recht is van werknemers om zich te organiseren en als groep werkomstandigheden proberen te bereiken die in overeenstemming zijn met de maatschappelijke realiteit, en die hen in staat moeten stellen hun menselijke waarden steeds te blijven ontplooien? Deze — voor ons — rhetorische vraag wordt direct gevolgd door de tweede, die een uitgebreider behandeling nodig heeft. Hoe is het mogelijk, dat, terwijl het hier gaat om iets fundamenteels, er groepen zijn (AHA en HWU) die zich in eerste instantie faliekant tegen verklaarden; dat tijdens de acties andere groeperingen zich (soms onder bedekte termen) tegen de strijdende werknemers opstelden (Kamer van Koophandel, ATIA, d.i. de vereniging voor Handel en Industrie, de regering, enkele politici), en dat de gehele massa (waaronder 663 VLA-leden) erg lauw bleef bij het betuigen van haar adhesie? De redenen, die de AHA en de HWU vóór het uitbreken van de acties gehanteerd hebben om FTA *niet* te erkennen (zie hierboven), en zeker later (naar wetsovertreders mag niet geluisterd worden) zijn flauwekul, de echte reden konden ze niet noemen.

VREES

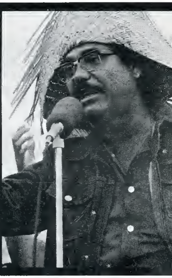
Zowel de AHA als de HWU zijn bevreesd voor de FTA, misschien door het keiharde optreden van de voorzitter, Clarence Richardson. Zij beschouwen de aanwezigheid van een vakbond als FTA als een constante dreiging. HWU is een vakbond die geen vuist kan en zal maken. Zij zullen nooit in staat (of bereid) zijn keihard te knokken voor verbeteringen voor de werknemers. De HWU is een vakbond van het hotel en als zodanig praten zij de taal van de hoteldirecties: de laatste 3

dagen van de acties vroeg de vertegenwoordiger van deze bond (HWU) tijdens de onderhandelingen voortdurend, wanneer de FTA van plan was de onwettige acties te staken, zodat "hun" hotels weer normaal konden draaien in het voordeel van ons allemaal. Dat de hoteldirekties liever met de HWU de zaken prettig en onderling regelt, bewijst dat ook zij *niet* bereid zijn mede te werken aan de werkelijke verbetering van de positie van de werknemer. Wij, als vakbond, waarvan de werkzaamheden gebaseerd zijn op de verklaring van de rechten van de mens, die zich bovendien als één van de doeleinden gesteld heeft: "de sociale en culturele verheffing van het Arubaanse volk," kunnen niet anders dan deze houding van de hoteldirecties en de HWU, die zo lijnrecht tegen bepaalde ontwikkelingen in de Arubaanse samenleving zijn, ten sterkste afkeuren. Bovendien zijn wij de mening toegedaan, dat wij samen met andere gelijkgezinde vakbonden alles in het werk moeten stellen om de invloed van dergelijke groeperingen die tegen principes neergelegd in onze Statuten handelen, tot het absolute nulpunt te reduceren. Dat de Kamer van Koophandel en de ATIA zich tegen de acties stelden is iets wat wij hadden verwacht. Vooruitgang van het eiland betekende en betekent nog steeds voor hen in de gelegenheid gesteld te worden om zoveel mogelijk te plukken van de gemeenschap, en beslist niet, ervoor te zorgen, dat ieder individu redelijk aan zijn trekken blijft komen. Hoe naief was dan ook hun voorstel dat erop neerkwam, dat de actievoerende werknemers ogenblikkelijk moesten gaan werken. Dit voorstel, ook door anderen verschillende malen gesuggereerd, is wel het duidelijkste bewijs, dat de "establishment" geen inspraak wil dulden, ja zelfs de klok wil terugzetten. Een groep werknemers, mensen uit onze eigen gemeenschap, die acties hebben gevoerd, naar het werk terugsturen, zonder enig akkoord en dan in dienst van personen die zich van het begin af zeer anti-mondige werknemers hebben opgesteld, is een gedachte die alleen maar in bepaalde soorten breinen kan ontstaan. De regering en de politici waren er ook tegen, omdat iedere goed gevoerde actie wel een of andere tekortkoming van de overheid en de politici blootlegt. Men ziet verder in een sterk georganiseerde werknemersorganisatie een beknotting van hun eigen macht: buiten de politiek om moet moet het de werknemer onmogelijk zijn om collectieve verbeteringen te verwerven.

LAUWE MASSA

Tenslotte de zo lauwe massa. Zij is passief gebleven, omdat zij gewoonweg niet weet, dat het hier om een fundamentele strijd gaat. Is het dan geen tijd, dat juist vanuit het onderwijs gedacht gaat worden hoe de massa wél bewust te maken, zodat zij in staat is te begrijpen wat haar waarde is, en ook dat het noodzakelijk kan zijn, stappen te ondernemen ter voorkoming dat deze waarde in verdrukking raakt.

AFKOELINGSPERIODE

De FTA accepteerde de weigering van de hotels niet en bracht de landsbemiddelaar op de hoogte van de houding van de AHA. Tot driemaal toe moesten de hoteldirecties bij de landsbemiddelaar ontboden worden, eer zij zouden verschijnen. Toen ze bij de landsbemiddelaar verschenen, was het om te vertellen, dat ze niet van plan waren de FTA te erkennen.
Tegelijkertijd meldde de landsbemiddelaar, dat de minister van arbeid een afkoelingsperiode van 30 dagen heeft afgekondigd. Het was voor de eerste keer op de Antillen, dat een minister, zonder de werknemer gehoord te hebben omtrent de aard van het geschil, ertoe overging een afkoelingsperiode af te kondigen. De verklaring van de minister dat het zijn recht is een afkoelingsperiode af te kondigen, wanneer hij het noodzakelijk acht, en dat de werknemer het als een voorrecht moet beschouwen, dat hij gehoord wordt, zullen wij hier onbesproken laten.
De vraag is nu: wat moet een werknemer doen, wanneer hij ervan overtuigd is, dat hij voor een rechtvaardige strijd staat, terwijl hij verder ook weet dat alle kanalen die tot het bereiken van dit doel moeten leiden, vlak voor hem afgesloten worden?
Wij begrijpen volkomen dat de werknemers deze beslissing genomen hebben: het allerlaatste wapen gebruiken om te proberen hun doel te bereiken. Het is een wapen dat wij niet graag hanteren, een wapen dat wij zelfs nooit meer hopen te gebruiken, maar een wapen dat wij moeten gebruiken, wanneer wij ertoe gedwongen worden. De hoteldirecties wisten, dat de werknemers deze stap zouden nemen, wanneer zij hardnekkig bleven weigeren het recht van de werknemers te erkennen; de landsbemiddelaar en de regering wisten dit eveneens. Toch lieten ze het zo ver komen.

SCHADE

Alle schade die de toeristenindustrie is aangedaan door deze acties, is dus te wijten aan de houding van de AHA en de landsregering. Het zeer simpele standpunt, dat de werknemers niet op het werk verschijnen en dat zíj dus de toeristenindustrie benadelen, kan in kringen van de Kamer van Koophandel het juiste zijn, maar wanneer wij in staat worden gesteld om tot het wezenlijke van de zaak door te dringen, kunnen wij niet anders, dan het tegenovergestelde beweren. De AHA en de HWU zijn vanaf het begin te kwader trouw geweest, althans niet te goeder trouw.

bewijzen

a. Vóór de acties hebben ze categorisch geweigerd de FTA te erkennen, ondanks de aanwezige handtekeningen.
b. Tijdens de acties hebben ze ieder voorstel dat een oplossing zou kunnen brengen, getorpedeerd, bewerende dat de FTA onwettig aan het optreden was en dus geen gesprekspartner kan zijn.
c. Ná het bereiken van een akkoord hebben de hoteldirecties geprobeerd, door het opvoeren van bepaalde namen op de referendumlijst, (namen die er beslist niet op horen, volgens de deskundige die erbij gehaald is), de uitslag in het nadeel van de FTA te beïnvloeden.
d. Nú (29 april 1974) ontslaat Coral Strand 21 werknemers, zogenaamde seizoenarbeiders, met een contract. Het is wel heel toevallig dat de 7 mensen die ingeschreven staan bij de FTA tot de ontslagenen behoren. Zijn

onze informaties juist, dan is het de eerste keer, dat Coral Strand zo'n groot aantal ontslaat na het beëindigen van hun contract.

e. Gezien de houding van de hoteldirecties ná het referendum en uitlatingen van uit dezelfde hoek, zijn er nog meer manipulaties te verwachten, die allemaal hetzelfde doel voor ogen hebben: de invloed van de FTA zo klein mogelijk houden.

MOEILIJKE DAGEN

De eerste dagen van de acties waren zeer moeilijke dagen. De minister van arbeid die zich persoonlijk met de zaak kwam bemoeien, was de mening toegedaan dat de werknemers gewoon aan het werk moesten (zij waren al in overtreding en ieder uur werd de zaak erger), en dat daarna alles wel geregeld zou worden. Bovendien wenste hij niet te praten met de FTA, zodat zijn bemiddelingspogingen via de AHA en HWU moesten lopen. De Fesina kwam in spoedvergadering bijeen en besloot een commissie van 4 mensen te benoemen om als het ware ter vervanging van de FTA besprekingen te voeren met o.a. de minister, om uit de impasse te geraken. De VLA werd ook benaderd om één persoon af te staan voor deze commissie. Dit beroep werd op paaszaterdag op ons gedaan, een zeer moeilijk moment, want 4 bestuursleden (waaronder de voorzitter en de penningmeester) stonden op het punt in een VLA-delegatie naar Curacao te reizen voor het grote onderwijscongres. De secretaris, het enige ingewerkte lid van het dagelijks bestuur dat op het eiland zou blijven, was met ziekteverlof. Onder deze omstandigheden heeft de voorzitter besloten collega Frank Zaandam, die vanaf het uitbreken van het conflict de ontwikkelingen van zeer nabij heeft gevolgd, aan te wijzen als VLA-vertegenwoordiger in de bemiddelingscommissie. Toen al realiseerden wij ons, dat ook ten aanzien van deze stap kritiek geleverd zou worden. Wij zijn erg verheugd dat een collega die niets met de bestuurlijke werkzaamheden te maken heeft, een zo moeilijke positie wilde innemen op dat kritieke moment. Deze Fesina-commissie heeft goed werk gedaan en had min of meer een akkoord bereikt met de AHA op paaszondag, welk akkoord enkele uren later volkomen werd getorpedeerd door het optreden van de HWU, bijgestaan door de AHA. Eigenaardig is dat het akkoord van deze Eerste Paasdag hetzelfde is als dat van een week later, bereikt door tussenkomst van de ministers Vos en De Kort. Deze Fesina bemiddelingscommissie beschouwde toen (op paaszondagavond) zijn werkzaamheden als geëindigd. Er werd een nieuwe landsbemiddelaar benoemd, die wél bereid bleek met de FTA te praten om te proberen uit de moeilijkheden te geraken.

GEHEIM

Het hoofdbestuur deed op woensdag 17 april een beroep op de op Curacao verblijvende voorzitter om terug te komen, daar er ieder moment escalatie van de acties dreigde. De Fesina nam in het geheim een zeer duidelijk standpunt in: men zou tot vrijdagavond 19 april 12 uur 's nachts wachten. Indien er geen verandering in de situatie zou komen, zou de Fesina onverwijld overgaan tot het uitbreiden van de acties. Het is tijdens deze momenten, dat wij weer aan het denken zijn geslagen. Wat is onze werkelijke positie in dit alles? Maken wij deel uit van de Fesina, alleen maar op papier, om ook te kunnen zeggen, dat wij het goed menen met de problemen van onze maatschappij of is het een waarachtige overtuiging die ons drijft? In deze verontruste toestand en ter beantwoording van deze vragen, heeft het dagelijks bestuur van de VLA voor maandag 22 april een spoedhoofdbestuursvergadering bij elkaar geroepen. Deze spoedvergadering werd op een moment gehouden, dat alles voorbij was, echter dit was niet vooropgezet. Toen deze vergadering gepland werd, was de strijd erg heet en de vergadering kon niet eerder gehouden worden, wegens uitlandigheid van een aantal bestuursleden.

waar staat de VLA eigenlijk?

Al met al heeft het hoofdbestuur lang en breed over de acties gesproken, en vooral de positie die wij in de toekomst moeten innemen. Wij zijn tot de volgende slotsom gekomen tijdens deze hoofdbestuursvergadering: Als vakbond dient de VLA in een geval als dit, waar het gaat om een strijd voor de erkenning van een fundamenteel recht van de werknemer (artikel 2 van onze Statuten: "De bond baseert zich bij zijn werkzaamheden op de verklaring van de rechten van de mens, zoals die geformuleerd zijn in het Handvest van de Verenigde Naties") — een werknemer die vanwege het systeem ál, (nog) een zeer zwakke positie in het maatschappelijk geheel inneemt — op zeer duidelijke wijze kenbaar te maken dat zij volledig achter deze strijd staat, en dat zij bereid is alle middelen te baat te nemen om de strijdende werknemers in hun streven bij te staan. (artikel 3 lid 3: "De bond stelt zich ten doel de culturele en sociale verheffing van het Arubaanse volk." Artikel 4 lid 12: "De bond tracht zijn doel te bereiken door *andere middelen,* die het bereiken van het doel kunnen bevorderen"). Het hoofdbestuur is echter van mening dat de leden behoorlijk geïnformeerd moeten zijn, willen zij op gegeven momenten op gemotiveerde wijze voor de volle 100% adhesie kunnen betuigen met bepaalde acties ter verwezenlijking van essentiele punten. Het is daarom het vaste voornemen van het hoofdbestuur om de leden in deze zaken volledig geïnformeerd te houden, zodat zij als het ware constant gemobiliseerd zijn en blijven."

Wij begrijpen op dit moment, dat hetgeen in dit artikel staat niet á la minute communis opinio kan zijn. Wij zijn er echter wel van overtuigd dat de tijd aan het komen is, dat wij positie moeten kiezen. Het moet wel zo zijn dat die positie die wij kiezen, de onze is, d.w.z. van ons allemaal. Met z'n allen moeten wij ons serieus op de vraag gaan bezinnen: Waar staan wij eigenlijk? Zullen wij werkelijk inhoud aan onze statuten kunnen en willen geven, of klonken deze woorden alleen maar mooi in 1969/1970, toen er voor financiele verbeteringen geknokt moest worden (terecht overigens)? Het hoofdbestuur hoopt en verwacht dat er kritiek komt, want alleen dán kunnen wij de gezamenlijke richting bepalen.

de eerste werkweek van de CPA en APA

a.b.c.

A.B.C.
Aruba, Bonair'i Korsow
A.B.C.
Islanan tanto stimá

Perlanan de mar Karibe
den un klima tropikal
Masken' tin hopi yobida
Nos harmonia ta bal . . ."

(workshopmuziek o.l.v. Maybeline Arends)

in de laatste week van april kwamen de studenten van de Curacaose Pedagogische Academie op bezoek bij hun collega-studenten. Vorig jaar brachten de Arubanen voor een sportontmoeting een bezoek aan de C.P.A. Naast enkele sportactiviteiten, ging het deze keer voor de eerste maal om een werkweek. Er waren ong. 80 CPA-studenten die op het Centro Juvenil in Washington (Noord) verbleven. Met de APA-nen waren zij in workshops verdeeld, dit keer meer om iets te doen en te maken voor de school, dan alleen maar om te praten. Zo waren er praktische werkgroepen voor muziek, eigenvaardigheid op gebied van de lichamelijke opvoeding, fotografie in verband met lessen, folkloristische dans, expressie op school, vrijetijdsbesteding, zelf leermiddelen maken, poppenkast, tekenen en het in hippe kleuren schilderen van het APA-gebouw, interreligieus contact in verband met godsdienstonderwijs, experimenteren met audeo-visuele middelen, studie van de problematiek van staatkundige structuur. Alles draaide om het lesgeven op school.
Uit deze workshops zijn resultaten en praktische tips voortgekomen die wij ook als leerkrachten kunnen gebruiken.

De workshopmuziek heeft bijvoorbeeld een bundel met 23 zelfgemaakte liedjes gemaakt. Bij Maybelline zijn tekst en muziek van deze liedjes verkrijgbaar. Een ander mooi liedje luidt:

laman caribe

Nos laman Caribe
Rond dje islanan
Su olanan bunita
T'orguyo di nos tur

Ora nos bai landa
Ora nos pa piska
Nos ta gosa hopi
Di nos laman kerí

De groep fotografie heeft laten zien dat met een gewone camera veel foto's voor lessen op school gemaakt kunnen worden, b.v. foto's van fabrieken, landschappen, zee en rotspartijen enz. Ook voor lessen lichamelijke oefening kunnen demonstratiefoto's gemaakt worden (zie foto's). De folkloristische dansgroep is van mening dat de dansen hier op de Antillen volkomen verwaarloosd worden. Het ligt in de bedoeling deze danscultuur ook in het onderwijs te brengen. Tijdens muzieklessen kan men aandacht besteden aan deze dansen (tumba, wals, tambu, simadan, mazurka, danze en quadrilla).
Bij expressie gaat het meer om de kinderen vrij te laten optreden nadat zij een verhaal gehoord hebben. Bij taallessen kan men zich mondeling uiten, maar ook in gebarentaal.
De vrije tijdsbesteding is en blijft een probleem. De leerkrachten hebben geen tijd om de kinderen te vertellen en te begeleiden in hun vrije tijdsbesteding. De ouders motiveren de kinderen niet genoeg en de overheid en particulieren geven te weinig geld. Veel kinderen hebben genoten van de resultaten van de werkgroep "poppenkast." Er werden uitzendingen voor de televisie gegeven.
De groep zelfgemaakte leermiddelen heeft veel didaktisch materiaal gemaakt voor allerlei vakken. Op de tentoonstelling was onder meer te zien: rekenpuzzel, getallenlijn, alfabet op houten blokjes, aardrijkskundepuzzel, reliëfkaart, dominospel voor geschiedenislessen. Belangrijk is dit werk op de opleiding voor leerkracht in te voeren.
Een verslag is gemaakt van de experimenten met de audeovisuele middelen op de basisschool. Belangrijk bij al deze werkzaamheden is het feit dat didaktiek dit keer niet uit boekjes geleerd wordt, maar meteen door doen en maken.

tekst: Agustin Vrolijk
foto's: workshop fotografie CPA|APA

Fotograferen in dienst van de lichamelijke opvoeding, volleybal demonstratiefoto's:

1. *Borstpass, uitstappen met rechterbeen*

2. *Bal wegstoten*

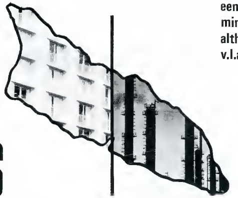

3. *Hand draait open naar buiten (dus handruggen tegen elkaar*

4. *Nastrekken*

tekst: j. kramers
foto's: j. kramers
en
r. de graaff

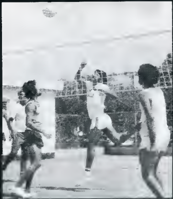

een uur is voor een onderwijzer vijfenveertig minuten, een sportweek van slechts twee dagen, althans volgens de organisatoren van de v.l.a.-sportweek 1974

cruisers tankers

Vermoedelijk waren vele tankers gaan cruisen en de cruisers misschien wel gaan tanken, in ieder geval ontbraken er teveel op de Colegio-velden of Eagle-banen.
Organisator Kunst: "Als we iets voor de jeugd organiseren is iedereen op tijd aanwezig, maar je collega's laten verstek gaan zonder bericht." Niettemin waren er voldoende volleyballers over om de zaak een levendig verloop te laten hebben. Nadat de organisatoren het een en ander in het zo veel belovende programma (Marchena: "Om dit samen te stellen moet je ongeveer schaakkampioen zijn") hadden veranderd en doorgestreept, kon men enthousiast op het toen al hete Colegio-veld gaan serveren, smashen en blokken. De uitslagen zijn niet belangrijk, wel is vermeldenswaard dat enkele leden van het dagelijks bestuur in deze vroege uurtjes al ijverig bezig waren. Hoewel ik me niet aan de indruk kon onttrekken dat de heren in de vergaderzaal behendiger zijn dan op het sportveld. In ieder geval leerden we elkaar eens van de andere kant kennen en misschien wel waarderen. Carel Betram presteerde het om in deze twee dagen aan tien sporten deel te nemen. Dat hij niet is verkozen tot sportman van de VLA is mij een raadsel. De organisatoren namen hun taak iets te serieus en wilden een echte atleet kiezen, waarin ze niet geslaagd zijn.
Na het volleyballen, dat een eclatant succes voor de cruisers werd, werd er door wat minder enthousiastelingen basket gespeeld. Het was ondertussen al over twaalven, dus behoorlijk warm. Misschien is het raadzaam om de volgende maal de volgorde volleybal en basketbal te veranderen. Ook hier sleepten de cruisers bij de heren een overwinning uit het vuur, de tanksters wonnen het van hun sexegenoten van beneden de brug. Bij het badmintonspel wonnen de tankers, ondanks Meenhorst, die voor een afwezige collega in moest vallen en voor het eerst in zijn leven een badmintonwedstrijd speelde. Een dag later zorgde Betram voor eenzelfde verrassing door zich aan het tennisspel te wagen. Tegelijkertijd met het badminton werd er softbal gespeeld, ook hier wonnen de tankers.

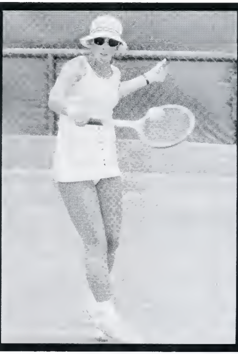

Pas op woensdagavond werd duidelijk wie deze sportontmoeting zou gaan winnen. Bij de "tafelsporten" toonden de cruisers zich superieur.

Donderdag kwamen we op de heilige Eagle-grond weer bijeen. Behalve tennissen werd er ook gebiljart. Arme Voorbrood heeft een uur op zijn tegenstander staan wachten, totdat Meenhorst, die bezig was met het mysterieuze May Jong, Betram achter de tafeltennistafel kwam wegslepen, om op z'n korte broek van kroeggast Voorbrood te krijgen, over een onbekend aantal banden. Tennis, tafeltennis, biljart werden allemaal cruiseroverwinningen. Voetbal leverde ook een overwinning op voor de "benedendebruggers" op de olieboeren. Zelfs een overhaaste transfer van enkele cruisers naar de uitgedunde gelederen van de tankers mocht niet baten. Het werd ongeveer 3—0!

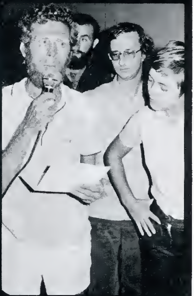

Dat de organisatoren maar niet genoeg van regelen konden krijgen werd bewezen door de 's avonds gehouden bierestafette. Na de overheerlijke barbeque konden zowel de dames als de heren zich inschrijven voor deze estafette. Bij de heren wonnen de tankers, dit verklaard natuurlijk veel. De dames van de cruisers wonnen het echter weer van de tanksters, zodat men beneden de brug ook iets had om zich stil over te schamen. Lang duurde dit niet, de gezichten bleven wel wat rood, de voetjes gingen van de vloer, onder de o, zo luidruchtige, elektrisch versterkte klanken van de band.

Al met al een voor alle deelnemers en organisatoren geslaagde "week". Het is alleen jammer dat volwassen mensen hun afspraak niet kunnen nakomen en hardwerkende organisatoren in hun bezwete hemd laten staan. Wat er volgend jaar gaat gebeuren weten we nog niet. Maar het ziet er naar uit dat het tankerscruiserssysteem ter ziele is, er zijn al enkele suggesties gedaan hoe het nu zou moeten.

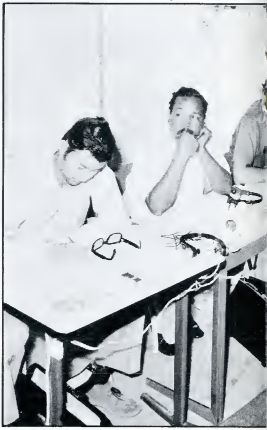
Hopelijk zijn het dan dezelfde enthousiastelingen die alles vergeven en vergeten, en zich weer op een onderwijzerssportontmoeting werpen met hopelijk een veel grotere opkomst.

de eerste midden-amerikaanse en caribische conferentie voor onderwijs en cultuur 1974:

solo el

Kameraden: Habibe, Olivieira, Croes, Dowling, Em
Kolmus, Croes, Wever, Engelbrecht

**"MASAS DE MUJERES, Y DE HOMBRES SIN TIERRA
DE TRABAJADORES Y DE EXPLOTADOS
SE ALZAN MUY UNIDOS AHORA EN DURA QUERRA
PORQUE SOLO EL PUEBLO, SIEMPRE SALVA AL PUEBLO . . ."**

De bovenstaande regels zijn overgenomen uit de hymne van de Latijns-Amerikaanse arbeiderscentrale, de CLAT, waarvan **Emilio Maspero** de eerste midden-Amerikaanse en Caribische conferentie voor onderwijs en cultuur opende met te wijzen op het doel van deze organisatie, n.l. het bevorderen van de bevrijdingsprocessen in Latijns-Amerika. **"Bevrijding van de onderdrukking van het volk door een kleine elitaire groep. die mede een (neo) kapitalistisch onderwijssysteem in stand houdt."** Aan deze door de vakbond van leerkrachten Curaçao VLC en de speciale commissie van de CLAT (de CLATEC) georganiseerde regionale ontmoeting namen heel wat landen deel: Costa Rica, Dominicaanse Republiek, St. Kitts, St. Lucia, Trinidad en Tobago, Venezuela, Argentinië, Dominica, Grenada, Republiek Guyana, Guatemala, Honduras, Jamaica, Martinique, Mexico, Monserrat, Panama, Puerto Rico, Suriname en de Nederlandse Antillen. In onze paasvakantie, de week van 14 tot 20 april vond deze eerste conferentie op Curaçao plaats. De delegatie uit het "land Aruba" (zoals vermeld op de deelnemerslijst) kwam te laat om het eerste programma-onderdeel van de openingsavond in Holiday Inn bij te wonen. Een vroegere vlucht bleek volgeboekt te zijn. Tijdens dit eerste deel van het inaugurele programma sprak premier Evertsz onder meer over de "noodzaak van centralisatie" en over "een educatief systeem dat koloniaal is waardoor weinig aandacht geschonken wordt aan de eigen taal en cultuur," terwijl VLC-voorzitter Errol Cova in zijn speech wees op het bestaan van "egoïstische separatisten die de desintegratie tot het belangrijkste vraagstuk maken."

De kameradensfeer van de openingsavond in de "Fiesta Room" van het hotel was goed. Enkele Arubaanse delegatieleden vroegen zich af welke spelling men op de spandoeken, die ook in Willemstad en de conferentiezaal hingen, gebruikt was. Door het dragen van een donkere bril leek het er even op of delegatieleider Eddy Croes het geheel maar somber inzag, doch het dragen van deze donkere glazen had echter een persoonlijke reden. Helaas bleek de situatie zich op Aruba even later toch niet zo best te ontwikkelen en keerde VLA-voorzitter Croes wegens de hotelstakingen spoedig naar zijn eiland terug. Door middel van een resolutie leefde de conferentie met deze stakers mee. Wat later werd een nieuwe adhesie-betuiging geformuleerd in verband met de leerkrachtenstaking in Costa Rica, waar een nieuwe onderwijswet werd ingevoerd zonder inspraak van de onderwijsmensen. Een laatste resolutie hield een protest in tegen een Ned. Antilliaans decentralisatiebeleid dat tot desintegratie van het land zal leiden.
Deze resoluties zouden weliswaar niet in de sfeer van de openingsavond gepast hebben. Daar heerste een "inaugurele stemming" met het opvoeren van een "tamboe kajente kajente" door een in rood, wit, blauw en oranje gestoken Grupo Folclorico, die premier Evertsz en directeur Sprockel eveneens ten dans vroeg. Dansend is het congres dus ook begonnen, waarbij deze dansgroep op schitterende wijze enige Caribische walsen van Europese origine opvoerde. Na afloop van dit kajente-gebeuren (de hotelairco werkte niet

salva el

(ALLEEN HET VOLK K

pueblo,

erencia,

tekst: g. j. kolmus
foto's: pers/g. j. kolmus

l pueblo

AN HET VOLK REDDEN)

goed) riep Eddy Croes de Arubanen bij zich waarbij een passerend overheidsfunctionaris toevoegde: "Zegt u maar, Arubanen verenigt u." Ook mompelde iemand: "Had de A van VLA maar betrekking op "Atyas" in plaats van op Aruba." De mannelijke Arubaanse deelnemers gingen voor hun onderkomen richting zeevaartschool, terwijl de dames richting campus werden gereden, waar veel internationale vrolijkheid heerste. Deze campus van de HTS, gelegen aan de Kaya Carco heeft tot veel internationale ontmoetingen geleid. De naam van de straat doet onherroepelijk denken aan het verrukkelijke gerecht, al werd gewaarschuwd het eten van dit voedsel voorlopig even uit te stellen.
In ieder geval was de verzorging van de week meer dan uitstekend te noemen! Ook de conferentie-organisatie met de technische, simultane vertalingen kan alleen maar bewondering oogsten.
Het is geen eenvoudige zaak de resultaten van deze studieweek te rapporteren. Eigenlijk zou ieder vakbondslid het definitieve einddocument moeten ontvangen en naar eigen keuze onderwerpen ter discussie aan de orde stellen. De VLA-delegatie, die met vreugde het nieuws over een "pabien-telegram" van de Inspectie Aruba vernam, bestond uit de volgende "kameraden": Eddy Croes, Mancho Engelbrecht, Freda Wever, Enrique Habibe, Otty Olivieira, Dientje Croes, Elsa Dowling, Chrispin Bruce, Silvio Emerencia en ondergetekende.
Hieronder een eerste, bescheiden samenvatting van enkele gedachten van deze, *óók voor de Nederlandse Antillen "historische week"*:

HET ONDERWIJS NU

Het hoofdthema van de conferentie kan omschreven worden als een analyse van het huidige onderwijs en de processen tot onderwijshervorming in Midden-Amerika en het Caribisch gebied. Het bleek bijzonder moeilijk te zijn vooraf een gedetailleerd werkdocument samen te stellen dat een overzicht kon geven van relevante onderwijsgegevens uit deze regio. De opgevraagde gegevens werden niet verkregen of bleken verouderd te zijn. Uit enkele papers werd met de discussiestof van het recente VLC-congres toch een werkdocument samengesteld. Dit document, de inleidingen over de huidige onderwijssituatie alsmede de groepsdiscussies brachten de volgende gedachten naar voren:
- er bestaat praktisch geen voorbereidend (kleuter)onderwijs door gebrek aan adekwate wetgeving, financiële middelen, materiaal,
- er zijn zeer veel zittenblijvers en vroegtijdige schoolverlaters,
- er is toename van studenten in het hoger onderwijs, al is het percentage dat afstudeert slechts 3%,

Emilio Maspero

- het algemene kenmerk van veranderingen binnen het onderwijs is het "moderniseren in technocratische zin." Hierbij wordt nóch rekening gehouden met de sociale en culturele werkelijkheid van de landen, noch vindt enige raadpleging van onderwijskrachten en hun organisaties plaats. De regeringen hebben aan de onderwijshervormingen een politieke tint gegeven en bieden ze bedriegelijk aan als de weg naar en instrument van vrijmaking (vrijwording) en sociale verandering... (Caramba, orgaan van de VLC extra nummer april '74),
- Onderwijshervorming blijkt politieke hervorming te zijn. Regeringen zien in deze hervormingen een uitweg voor pressie van studentenbewegingen en vakbonden. Hervormen wil zeggen mensen bekwamen en het volk geschikt maken voor de economische opzet van een neo-kapitalistische maatschappij,
- De vakbondsorganisaties gaan steeds meer in de richting van nationale organisaties, al bestaat ook de neiging tot *versnippering* in regionale, *ideologische* en beroepsmatige zin. De organisatie van de vakbonden zijn doorgaans slecht. Voorts doen leerkrachten slechts sporadisch mee aan een "vakbondsstrijd," "ze zijn slechts toeschouwers van sociale en politieke gebeurtenissen." Daarnaast vindt vorming van de leerkracht tot "sociaal werker" ook niet plaats.
Een uitgebreider analyse van de onderwijssituatie in de Nederlandse Antillen en Suriname gaf H. L. Da Costa Gomez, terwijl Vil-

ma de Pacheco uit Honduras de situatie in Centraal-Amerika beschreef.
Enkele gedachten uit de inleiding van Da Costa Gomez:

- Het onderwijssysteem is geënt gebleven op het magische Europese model.
- Het onderwijsbeleid stoelt op een elite-ideologie. Het onderwijs is niet voor volkskinderen.
- Botsing van de cultuur van de volkskinderen met het vreemde Nederlandse leef- en denkpatroon werkt verwarrend en frustrerend.
- Door een vreemde voertaal en onaangepaste leerstof komen de didaktische principes niet tot zijn recht.
- *Basisuitgangspunt voor een onderwijsstrategie moet gezocht worden in de West en door landskinderen zelf!*

Parallellen met situaties van landen uit de regio worden reeds zichtbaar. Een dergelijk onderwijs is voor een kleine groep, het aantal zittenblijvers is mede daardoor schrikbarend, een groot aantal Antilliaanse en Surinaamse kinderen volgt geen kleuteronderwijs, er wordt geen rekening gehouden met de eigen cultuur. Da Costa Gomez zoekt het dan ook in "regionale integratie en samenwerkingsverbanden."
"Het viel op dat bij de analyse van de huidige onderwijssituatie de diverse delegaties tot dezelfde bevindingen kwamen," aldus Caramba.
Vilma de Pacheco wijst daarbij nog eens op het *verschil in doelstelling* van het onderwijs: gaat het bij het onderwijs om het *handhaven van de bestaande orde* òf om de vorming van mensen die in staat zullen zijn de *structuren te veranderen* en de situatie van onrechtvaardigheid en misère uit de weg te ruimen?
Bij de laatste doelstelling, de mensvorming, moet de leerkracht beginnen niet teveel te domineren, hij moet tot een dialoog komen met zijn pupil. Onderwijs, maatschappij en ontwikkeling van een land zijn uiteraard niet van elkaar los te denken. Ook al mag men ontwikkeling niet zien vanuit een "producto nacional bruto", aldus De Pacheco, "onderwijs als ontwikkelingsfactor losgemaakt van economische maatregelen komt niet verder dan romantiek."
Het verschillen van ideologie van leerkrachten kan leiden tot het "automatisch" meewerken aan het bestaande systeem enerzijds, terwijl aan de andere kant dit systeem door

Links: "ombudsvrouwe" Etty Moen
Rechts: openingsavond Holiday Inn "kajente . . . kajente . . ."

solo el pueblo salva el pueblo

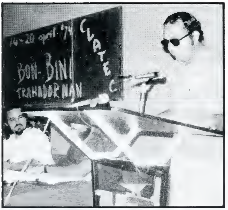
radicalen fel bekritiseerd wordt en naar wegen wordt gezocht om het bestaande onderwijs- en maatschappijsysteem te veranderen. Eén der discussiegroepen constateerde een "ongemotiveerdheid" bij leerkrachten ten aanzien van verbeteringen op onderwijsgebied. "De persoon van de leerkracht is door dit systeem verworden," aldus de groep.

ONDERWIJSHERVORMING

"De voornaamste motiveringen waaruit de toepassing van de onderwijshervorming voortvloeit, zijn van essentieel politiek karakter" (Caramba april 1974: "Analyse van de realiteit in onze regio"). De concrete hervormingsprogramma's bestaan uit:

- het zoeken naar een middel om het schoolverzuim te verlagen,
- verbetering door indeling naar niveaugroepen,
- modernisering in technische zin.

Dit zijn geen sociaal-politieke en culturele veranderingen van snelle, blijvende en diepgaande aard en deze hervormingen passen in de economische opzet van een neo-kapitalistische maatschappij. *Een maatschappij-orde waartegen de "Derde wereldmens" een aanklacht indient.* Tegen "een establishment" dat het onderwijs als instrument gebruikt om de bestaande maatschappij-orde te handhaven, tégen de vervanging van "vroegere koloniale machten door nieuwe koloniale machten..." (Caramba).
Wat onderwijshervormingen en het "scheppen van iets eigens" in de Nederlandse Antillen betreft, spreekt J. Everts over de tragiek van het "produkt zijn van hetzelfde koloniale elitaire systeem van de leerkracht."
Na 20 jaar autonomie is het onderwijs hier nog steeds kolonialistisch, er is niets fundamenteels veranderd. Everts spreekt van een "koloniale onderwijspolitiek, waarbij onderwijsvormen van het moederland na verloop van tijd op de Antillen met kleine wijzigingen worden doorgevoerd". Invoering van Papiamentu in de eerste klassen van de basisschool als "onderwijsinnovatie" verandert niets fundamenteels aan het onderwijs. "Steeds speelde in het achterhoofd van onze regeringsleiders de hoognodige aansluiting met Nederland", aldus Everts in zijn inleiding over onderwijspolitiek, planning en innovatie.
Het verschil tussen ambtelijk-politiek denken en research-denken was niet te overbruggen: "Elk deskundig advies wordt of zonder argumentatie of met drogredenen, of zelfs met leugens van de tafel geveegd om de hervormingen volgens verpolitiekte ambtelijke procedures te leiden". In zo'n situatie kan onderwijs, in een land op de drempel van onafhankelijkheid, nooit als instrument van sociale verandering dienen. Aanpassing vereist o.a. het bestaan van een nationaal waardenpatroon, een politiek gericht op "Nationbuilding," aldus de inleider.
Het zou te ver voeren in te gaan op de door hem genoemde en uitgewerkte stadia van volledige "Antillianisering van het onderwijs." *Bewustwording van het probleem is het eerste stadium.* Daarnaast zal binnen een flexibel systeem deskundigen en mensen uit de praktijk moeten samenwerken. Wat betreft het "zoeken naar eigen nationale waarden," merkt Van Stewart op dat men in het onafhankelijke Trinidad moet ophouden te denken aan het land als Britse maatschappij in de tropen, cultureel en sociaal verbonden met moederland Engeland. "De lokale eigen waarden worden dan gedegradeerd tot "second best," aldus Stewart. Slechts een samenbundeling van alle beschikbare krachten kan *ongewenste elementen uit de samenleving verwijderen* en leiden tot het cultiveren van eigen waarde. Vakbondsleider Arthur Cipriani is daarbij tot een van de grootste vechters geworden van de totale hervorming in het Caribisch gebied.
Bij onderwijsvernieuwingen werken naar de mening van Van Stewart onderwijsspecialisten en leerkrachten goed samen aan de democratisering van het onderwijs dat dan meer op de behoeften van de gemeenschap van Trinidad en Tobago is afgestemd. Toch blijkt uit

Delegatieleider E. Croes,
E. Cova luistert . . .

de groepsdiscussies dat hervormingen in bepaalde Caribische landen nog gezien worden als "haastige pogingen om militante studenten en andere progressieve groeperingen te bedaren." Speelt hier het verschil in mens en maatschappijbeeld dan wel "politieke visie" van de leerkracht een rol?

OP ZOEK NAAR HET "NIEUWE ONDERWIJS"

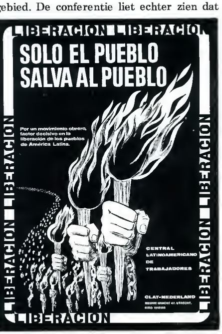
Jesus Viquez uit Costa Rica komt tot de conclusie dat het "fundamentele doel" van de onderwijshervormingen de totale mens betreffen. Een mensvorming met het oog op een democratie, waarin voor alle groepen, ook randgroepen sprake is van werkelijk sociale rechtvaardigheid. Welke kenmerken en doelstellingen behoren dan dit nieuwe onderwijs toe? Wat is dan het wezenlijke verschil met het oude, traditionele onderwijs? Welk mensbeeld heeft men voor ogen?
Voor vele deelnemers blijft het huidige onderwijs elitair, onderwijs voor de "happy few" waarbij *een materialistische levensinstelling wordt bevorderd* en mensen worden gevormd die steeds meer willen bezitten, "in plaats van mensen te vormen die steeds meer willen zijn" (Caramba).
Het volk moet van een dergelijk systeem bevrijd worden en de leerkracht dient binnen zijn terrein inhoud te geven aan de bevrijdingsprocessen door reeds de kinderen tot kritische volwassenen op te voeden. Jammer dan ook, dat niet reeds tijdens de conferentie de jeugd om wie het gaat, de jeugd bijvoorbeeld op het Da Costa Gomezplein in Willemstad, maar ook de "man in the street" bij de nieuwe Julianabrug, in het proces betrokken werden door via "pamfletten" te wijzen op het feit dat "er iets mis is." De resultaten van de internationale discussies bleven voorlopig "binnenskamers," met name in de conferentiezaal.
Enkele uitspraken uit deze, soms felle discussies zijn:
- het huidige onderwijssysteem is gebaseerd op sociaal-economische internationale uitbuitingsverhoudingen, onder meer van de multi-nationale bedrijven, waarbij de massa van zichzelf vervreemd raakt.
- *Zo'n onderwijssysteem is buiten de regio ontstaan.*
- Het nieuwe onderwijs wil de vorming van de *vrije* mens die volgens eigen geweten ideologieën kan verwerpen of zich eigen maken en zelf verantwoordelijk is voor beslissingen.
- Onderwijzers mogen geen elitaire cultuuroverdragers meer zijn, maar overdragers van "politieke bewustwording".

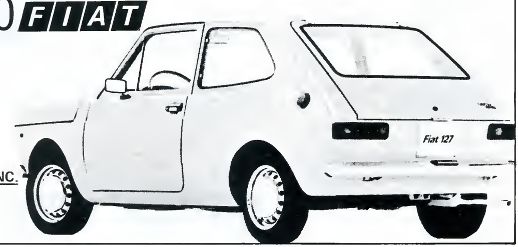
Gerichte acties, met name door arbeidersbewegingen waartoe óók de leerkrachten moeten behoren, dienen tot ontwikkeling te komen.
Rodolfo Romero uit Argentinië wijst in zijn actie-model op de behoefte aan vakbondshervorming op alle niveaus, waarbij de bondsorganisatie de volgende kenmerken moet dragen:
- ideologie en politiek van de werkende klasse,
- een duidelijke strategie m.b.t. het bereiken van de doelstellingen,
- een duizendkoppige taktiek bij actie,
- concrete plannen m.b.t. organisatie. actie, vorming en algemene diensten.

Uiteraard kan de vraag naar geplande acties als werkelijk resultaat van deze conferentie nog niet beantwoord worden. De eerste stap (de bewustwording) op weg naar "una Educación al servicio de la Liberación del Pueblo" is eigenlijk reeds gezet. Het wachten is op de volgende fase. Hieronder enkele gedachten over de waarde van deze conferentie.

BETEKENIS EN KANTTEKENINGEN

Gelet op de niet voorspelbaarheid van te nemen acties, wordt nu gewacht op het einddocument van de conferentie. Dit document zal ongetwijfeld problematiek en naar de deelnemende landen worden verzonden. Voorlopig moeten wij de waarde van deze internationale vakbondsweek, waarin veel werk is verzet, zoeken in de *"Regionale Ontmoeting"* en in de communicatie met en oriëntatie van de Nederlandse Antillen op de eigen regio. *Gebrek aan communicatie* blijkt trouwens ook voor het gehele gebied gelden. Joan French, delegatielid uit Jamaica sprak haar grote teleurstelling uit over het feit dat deelnemers steeds met een andere definitie kwamen van datgene wat "Caribisch" genoemd mag worden. "Dit mag geen probleem meer zijn, we moeten onszelf veranderen door ruimer te denken," aldus kameraad French.
Voorts zijn ook in de literatuur bovenstaande gedachten terug te vinden. A. C. Prins-Winkel wijst ook op de grote noodzaak te komen tot een betere communicatie in het Caribisch gebied. De conferentie liet echter zien dat

men geografisch véél verder wil: Latijns-Amerika, Centraal-Amerika en het Caribisch gebied horen als "derde wereld" bij elkaar, al zien velen de Nederlandse Antillen nog steeds niet als ontwikkelingsland. Over de Caribische regio komt Prins in haar hoofdstuk "Op zoek naar eigen identiteit" (Kabes Duru? pag. 33 e.v.) tot de volgende uitspraken:

- de taalverschillen op de eilanden maakten diepere relaties onmogelijk. Men spreekt patois, papiamentu, beechi of calypso engels, het deense "neger hollands."
- Door gebrek aan Communicatie ontstond geen pan-caribisch saamhorigheidsgevoel, geen Caribisch "Civismo".
- Gordon Lewis (The growth of the modern West Indies; besproken door Prins in Kabes Duru?) ziet de vorming van een West-Indische Federatie als een "hope beyond the shadow of a dream..."

Het blijkt, vooral in de wandelgangen van de conferentie, dat men elkaar niet kent, weinig van elkaars problemen afweet; men is immers nog steeds georiënteerd op Amerika en

Simultaan vertalen . . .

Europa, waar men gestudeerd en geleefd heeft? Zegt men niet vaak van de Antilliaan dat hij met zijn "benen in de werkelijkheid van de *Antillen leeft*, met zijn passies in Caracas en *met zijn verstand aan de grachten van Amsterdam?"* Lancelot Lougheide, delegatielid uit Trinidad zei: "Ik woon zo dicht bij onze kameraad uit de Nederlandse Antillen, maar ik kan zijn naam nog steeds niet uitspreken.

Een naam niet kunnen uitspreken is op zichzelf niet zo erg. Wel kan men door een intensieve gerichtheid op de Westerse landen *vervreemd raken van het eigen volk* of zoals J. Everts zei: "vervreemd raken van datgene wat ons dierbaar is." aan de andere kant kan "veranderd zijn" door een lange tijd in het buitenland te hebben geleefd gunstig zijn voor de persoonsontwikkeling, het *kan* leiden tot een meer accepteren van de ander zo als hij is, vrij van vooroordelen. Wel heeft de koloniale periode helaas vaak een ongunstige "mentale erfenis" achtergelaten. Lewis spreekt van absurde situaties:

- the court of Haitian black Napoleons,
- the little England temper of Barbados,
- Cheltenham with tropical overtones,
- the overseas citoyen francais in Martinique en Guadeloupe,
- the American pityanqui in Puerto Rico,
- the social religion of Anglotary in Jamaica." (zie ook Kabes Duru? pag. 33),
- een Antilliaanse wereld met namaak-Europeanen? (Van Kraay, Vorm april '74).

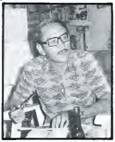
Een delegatielid uit een Frans eiland vertelde dat hij "helaas" aan de Parijse Sorbonne gestudeerd had en vertegenwoordigers van Engels georienteerde eilanden vertelden over "kritiek op elkaars typisch Londense gewoonten". Tragisch uiteraard als je als leerkracht ook "volksopvoeder" wilt zijn. De betekenis van de conferentie kan dan ook gezocht worden in het samen zoeken naar oplossingen voor dit soort problemen. *De communicatie zal dan ook door middel van verdere contacten uitgebouwd moeten worden.* Men zal elkaar in de vakanties weer eens moeten "ontmoeten". Vakbonden uit dezelfde regio zullen intensiever moeten samenwerken, bijvoorbeeld volgens het *actiemodel van Romero* en hier bij voorkeur met "landskinderen". Antillianisering zal mede Caribisering moeten zijn en zelfs nog verder moeten gaan door Centraal-Amerika en Zuid-Amerikaanse landen er bij te betrekken. *Verspreiding van de ideeën van deze conferentie* speelt uiteraard daarin een belangrijke rol. Uiteraard blijven problemen bestaan. Iedere leerkracht heeft tenslotte zijn eigen mens- en maatschappijbeeld, zijn eigen ideologie, politieke visie.

Staat iedere leerkracht — lid of geen lid — wel achter het vakbondsbeleid en internationaal vakbondswerk? Leiden verbrokkelingen tussen eilanden en op de eilanden zelf niet tot het ontstaan van "vakbondsgroepjes"? *Onderwijs is alweer niet los te denken van de maatschappij waarin men leeft.* Als een vakbond als arbeidersbond één sterke eenheid is zal men pas tot doelgerichte acties (om werekelijke veranderingen te bewerkstelligen) kunnen komen. Pas dan wordt het bezongen ideaal van de CLAT werkelijkheid:

> **"Sin el Movimiento de Trabajadores**
> **la lucha es baldía, no hay revolución**
> **lo demas son logros de la burguesía**
> **cambio de patrono no es liberación..."**
> (Hymne van de CLAT)

INGEZONDEN

Commentaar op de inleiding van Vorm, no. 3, maart '74, bij "Sommige Arubaanse ouders... Onze kleuterexpert drs. G. J. Kolmus schreef..."
Ondergetekende vraagt zich af: Op basis waarvan wordt u "kleuterexpert" genoemd? Er

G. J. KOLMUS: "KLEUTEREXPERT"?

zijn nu velen, die belangstelling hebben voor het kleuteronderwijs, maar zij verdiepen zich in de theorie en gaan wel eens een ochtendje de kleuterschool bezoeken om mee te maken, hoe dit allemaal in de praktijk verder werkt. Ook willen zij vergelijkingen trekken tussen de kleuterscholen in de omringende Zuidamerikaanse staten en de Antillen in het Caribische gebied.
Dit is allemaal goed en wel. Maar vergeet niet dat "de kleuterleidster" dag in dag uit met deze 4-, 5- à 6-jarigen te maken heeft. Zij heeft op de opleiding voor kleuterleidsters (duur 3 jaar) kennis gemaakt met verschillende de boeken omtrent de ontwikkeling van de kleuter. Tevens heeft ze stage gelopen (3 jaar) bij verschillende kleuterscholen om de kleuter ook praktisch mee te maken. Laten wij degenen niet vergeten, die meer dan (ik zal zeggen) 10 jaar voor de kleuterklas staan. En de ouders, die deze kleuters ook moeten bijstaan in hun ontwikkeling. Deze mensen zullen wel het recht hebben om zich "kleuterexpert" te noemen. Ik zal zeggen laten wij voorzichtig met het woord "kleuterexpert" omspringen.

M. W.

NASCHRIFT:

Geachte M. W.,
Als u degene bent die ik in de pauze van de laatste lustrumvergadering van de VLA heb ontmoet, dan bent u die charmante kleuterleidster Minerva Winklaar. Reeds toen heeft u mij de vraag gesteld op basis waarvan ik "kleuterexpert" genoemd word. Eerlijk gezegd vroeg ik me dat ook af. Misschien kan met het volgende antwoord worden volstaan. Onze hoofdredacteur de heer Jutten verzorgt iedere maand de inhoudsopgave van het blad onder de titel: "VORM DEZE MAAND" en heeft mij bijvoorbeeld reeds "correspondent in de knoek" (Vorm febr. '73) en "reizend redacteur" (Vorm dec. '73) genoemd. **Geen van deze titels kan ik met recht dragen. Vermoedelijk moeten we het meer in de "humoristische sfeer" zoeken.**
Verder noemt u kleuterleidsters en ouders van kleuters "experts". Maar ook daar moeten wij voorzichtig mee zijn, zoals u trouwens zelf zegt. Natuurlijk weten zij het meest over het wel en wee van hun kleuters, dat is dan ook de reden dat ik zoveel mogelijk ontmoetingen voor mijn **discussiestuk** *heb georganiseerd.*
Tot slot kan ik niet nalaten u te vertellen hoe ik u om uw taak benijd. Kleuterleidster zijn is een boeiend vak met veel verantwoordelijkheid. Mijn vroegere studie, die ook boekenwijsheid en stage op kleuterscholen in hield, had toen reeds grote belangstelling voor uw sectie opgewekt.

G. J. Kolmus

Van het nieuwe hoofdbestuurslid mej. Dientje Croes hadden wij in het vorige nummer geen foto, daarom plaatsen wij de foto deze keer.

inspecteur nijverheidsonderwijs

FRANCO:

Inspecteur Franco, opvolger van de heer Volwerk, in deze functie sinds december 1972, ziet zichzelf als "coming man" in het onderwijs. Hij heeft de z.g. 'ideale combinatie' hoofdtaak bedrijfsleven, na de h.t.s. autotechniek in Apeldoorn, chef werkplaats D.O.W. Curaçao, daarna belast met inspectie op schepen beneden 50 b.r.t., waarna hij hoofd van de veiligheidsdienst op de Nederlandse Antillen werd. Zijn ervaringen in het onderwijs: hij gaf les aan het technisch college St. Jozef, was secretaris van de Stichting Vakonderwijs en E.T.O.-scholen en daarna voorzitter van de sektie nijverheidsonderwijs in het centraal r.k. schoolbestuur. De heer Franco, ooit zelf leerling van de ambachtsschool en cursist voor het pedagogisch getuigschrift, kan daarom beslist als insider in het technisch onderwijs gekenmerkt worden. Zijn mening over de taak van de inspecteur: naast het toezicht houden of de wet wordt nageleefd, wil hij stimulerend werken op de directies en leerkrachten, coördinerend werken tussen departement en school en als begeleider de schoolhoofden en directies van advies dienen. Hij studeert m.o.-a pedagogiek, is gehuwd en heeft 2 kinderen. Timmeren is zijn hobby en ter bewaking van zijn lichaamsgewicht hanteert hij zo nu en dan het tennisracket. We hebben 2 gesprekken gehad met de heer Franco, eenmaal op de Kennedyschool, het tweede gesprek vond plaats op de luchthaven. Op ons verzoek om een interview ging hij direct in. Wel wilde hij van te voren de onderwerpen weten waarover wij hem vragen zouden stellen, met de bedoeling goed voorbereid te kunnen zijn. Wij zijn tijdens de gesprekken vaak "buiten ons boekje gegaan." De heer Franco heeft alleen wanneer het gesprek volgens hem in een politieke sfeer dreigde te raken, geweigerd antwoord te geven. De heer Franco sprak tijdens het gesprek herhaaldelijk de hoop uit dat wij zijn woorden zouden weergeven in "de sfeer van het gesprek." Hij wilde niet dat de huidige rust in het nijverheidsonderwijs verstoord zou worden door dit interview. Wij zouden proberen de sfeer van het gesprek zo goed mogelijk over te laten komen.

— Meneer Franco, waar ligt voor u het zwaartepunt in het nijverheidsonderwijs, bij de techniek of bij de pedagogiek?

Franco: Onder deze omstandigheden wegen ze allebei even zwaar.

— Vindt u dat u voldoende op de hoogte kunt blijven, gezien het grote gebied dat u bestrijkt geografisch en vaktechnisch gezien? (geografisch: Curacao, Aruba, Bonaire en St. Maarten; vaktechnisch: technische scholen l.t.s., m.t.s., lerarenopleiding, huishoudscholen en V.E.V.-cursussen).

Franco: Er zouden wel verschillende inspekteurs moeten zijn voor het nijverheidsonderwijs en een inspektrice voor het huishoudonderwijs, bijvoorbeeld liefst iemand die uit deze vorm van onderwijs is voortgekomen. Die kan met meer gezag over de verschillende disciplines spreken, die in de huishoudscholen voorkomen. Wat weet je als man van huishouden, wassen, strijken, koken etc.

— Wat was de aanleiding om de *kommissie ter herkonstruering van het nijverheidsonderwijs voor meisjes* in het leven te roepen?

Franco: In de staten werd gesteld dat het nijverheidsonderwijs voor meisjes, de huishoudscholen dus, niet aan de behoeften van de maatschappij voldoet. Om te onderzoeken of dit werkelijk het geval is, heeft de minister de kommissie ingesteld. Deze is geïnstalleerd op 11 oktober 1973. In de kommissie zitten afgevaardigden van de bestuurscolleges, de schoolbesturen, de VLC, de VLA, direkties van scholen, arbeidszaken en het bedrijfsleven. Ik zelf ben secretaris van de kommissie. De inspektie van het basisonderwijs is ook vertegenwoordigd.

— De kinderen worden opgeleid voor een beroep, maar straks zal een groot aantal van hun in dat beroep geen emplooi vinden.

Franco: Ze worden *niet opgeleid voor een beroep, maar voorbereid* om een bepaald beroep in de maatschappij te kunnen gaan uitoefenen. De behoefte van de maatschappij variëert sterk. Het ene jaar heb je 50 brugbouwers nodig, het andere jaar geen een. Er zijn werkelozen in alle beroepen.

— Dan toch maar blijven opleiden voor bankwerker, timmerman, elektricien etc. als je zeker weet dat ze straks werkeloos zijn?

Franco: Je zult altijd een groep houden die werkeloos is. Er zijn gewoon niet genoeg arbeidsplaatsen om iedereen werk te geven. Of je ze nu een mavo- of een havo-opleiding geeft of een beroepsopleiding, die groep zal toch werkloos blijven. We moeten blijven opleiden, rekening houdend met kennen en kunnen, zodat ze de beste *kansen* hebben.

— Wat is het beleid hierin? Wordt er gewerkt aan een nieuw schooltype? De hotelvakschool bijv.

Franco: Een hotelvakschool zou opleiden voor *een reeds verzadigde markt.* Beter is om voortdurend de markt te analiseren om daarna de mensen met speciale cursussen snel op te leiden voor de beroepen waarop dat moment behoefte bestaat. Dit zou wel onderdeel van de huishoudscholen kunnen worden.

— De leerkrachten bij het nijverheidsonderwijs raken gefrustreerd omdat ze opleiden voor een beroep en dan zien dat de kinderen thuis blijven zonder werk, waiter of poolboy zijn. Merkt u bij de leerkrachten niet een mentaliteit van: "Waar doen we het allemaal voor?"

Franco: Ik merk inderdaad dat de leerkrachten met dit probleem zitten. Ik zit er zelf ook mee. Maar we moeten toch doorgaan. We *zitten nu eenmaal in een ontwikkelingsgebied.* Daar moet je mee leren leven. Alle ontwikkelingsgebieden hebben deze problemen. We moeten de toekomst niet somber inzien. *Voor de naaste toekomst ziet het er voor de werkgelegenheid op de Antillen gunstig uit.* Men moet ook bereid zijn mee te helpen denken om aan deze frustratie te ontkomen.

— De overheid investeert in scholen en leidt op, daarna wordt men werkeloos. Moet de verantwoordelijkheid van de overheid niet verder gaan dan het opleiden alleen?

Franco: De overheid doet wel degelijks iets, van achter de schermen weet ik dat er wel degelijks iets gedaan wordt. De situatie is moeilijk. Er is in de eigen regio voor wat betreft het aantrekken van industrieën grote concurrentie.

— Is het wel nodig dat we steeds wachten tot de anderen het doen, *kan de overheid zelf geen kleine fabriekjes b.v. opzetten?*

Franco: We zijn een verwend volk, in die zin dat we produkten uit het buitenland vaak goedkoper kunnen krijgen en die zijn dan nog beter ook. De stimulans ontbreekt om zelf iets te doen vanwege de zeer moeilijke concurrentie-positie.

— Kan de regering hiervoor geen maatregelen nemen?

Franco: Hier begeef ik mij op politiek vlak en ik wil dit gesprek niet in de politieke sfeer trekken. De regeerders zijn daarvoor gekozen en moeten dit maar doen en er wordt wel degelijk wat gedaan. Elk ontwikkelingsland heeft deze problemen.

— Hoe vindt u de huidige vorm van het nijverheidsonderwijs?

Franco: De huidige vorm is redelijk. Veranderingen op pedagogisch-didaktisch gebied zouden wel tot verbetering leiden. Zoals een meer individuele aanpak, een algemeen eerste leerjaar voor betere determinatie etc.

— Zullen de veranderingen die plaatsvinden bij het lager beroepsonderwijs, zoals het vierjarig maken van alle richtingen en 2 algemene leerjaren, ook op de Antillen plaatsvinden?

Franco: Niet binnenkort en ook niet in die

"we zijn een ontwikkelings gebied, leer daar mee te leven"

tekst:
F. BAYENS
foto's:
R. DE GRAAFF

vorm zoals het in Nederland gebeurt met 2 algemene leerjaren en daarna 2 jaar een differentiatie in beroepsvoorbereidend onderwijs. Nederland zit met het probleem dat het met een groot aantal kinderen te maken krijgt die bij het nijverheidsonderwijs komen en een leeftijd hebben van gemiddeld 12,4 jaar. Als ze na 3 jaar de lagere technische school doorlopen hebben zijn ze pas 15 jaar. Een groot deel daarvan kan niet aan de slag komen en 12 jaar is een nog te jonge leeftijd om iemand voor te bestemmen voor een beroep. Op de Antillen ligt de zaak ietsje anders. De gemiddelde leeftijd op de scholen is 14,4 jaar. Dit houdt in dat als je zonder meer naar een 4-jarige opleiding gaat zoals in Nederland, de kinderen de leeftijd hebben van 18,4 jaar als ze van school afkomen en dat zijn de vluggen die in de tussentijd niet zijn blijven zitten. Het verloop is momenteel al erg groot, in de buurt van de 30%. Wanneer je er nu meer jaren bovenop plakt en de kinderen tot een latere leeftijd op school zitten zal het verloop nog groter worden.

— Wordt het vierjarig systeem ook om financiële redenen niet ingevoerd?

Franco: Ik geloof meer in het systeem waarbij wij terug zouden gaan ook naar dat aantal uren van Nederland (30) en dan een gedeelte 4 jaar en een ander gedeelte 3 jaar maken. Dat zou dan vier jaar kunnen zijn voor de T-stream die we nu kennen.

— Dat zou dus het oude systeem van Nederland zijn.

Franco: Ja, voor de theoretische opleiding 4 jaar en 3 jaar voor de praktische opleiding maar met een kleine verandering van rooster. De 4-jarige opleiding zou dan dezelfde lessentabel als in Nederland krijgen en de grote groep een driejarig systeem met een verkorte lessentabel. Wanneer je dit zou invoeren dan zou het wel haalbaar zijn voor de Antillen. We zouden dan geen 2 algemene leerjaren hebben maar 1 algemeen leerjaar.

— Maar dat hebben we ook nog niet, één algemeen leerjaar.

Franco: Nee, we hebben het op papier. We hebben het wel.

— Maar het bestaat nog niet.

Franco: Nee, we hebben het op papier. We hebben het wel.

— Maar het bestaat nog niet.

Franco: Nee, nee, we hebben het wel, maar we spreken alleen om uit te komen van: algemeen metaal, algemeen bouwkunde. Dit komt doordat al die scholen eigenlijk niet gelijk zijn ingericht, zodat je dus niet goed met een algemeen leerjaar zou kunnen beginnen. Er zijn bepaalde scholen die het kunnen, andere die het niet kunnen.

—Waar ligt dat aan?

Franco: Dat ligt aan: b.v. de scholen die niet alle disciplines hebben b.v. bouwkunde, timmeren, werktuigbouwkunde enz.

— Maar in dat algemene eerste leerjaar heb je al die typische technische vakrichtingen toch niet nodig?

Franco: Nee inderdaad, maar als je nu naar handvaardigheid gaat kijken in die groep, wie moet het geven? De mensen die we nu hebben zijn stuk voor stuk bevoegd om alleen maar in hun richting handenarbeid te geven, dus wanneer je dit nu praktisch gaat maken, dan zou je zeggen ik ga algemene handenarbeid geven die op de praktijk gericht is en dan alle 5 verdelen in hout, metaal en een soort vrije expressie. Dan zou je omdat wij hier geen NHt mensen hebben, genoodzaakt zijn om naar de Hj-man te gaan om hem het metaalgedeelte te laten verwerken en naar de N6-man om hem het houtgedeelte te laten verzorgen. Zo'n verandering heeft ook gevolgen voor onze lerarenopleiding, omdat wij dan ook NHt-mensen zouden moeten gaan opleiden.

Ik zou dat ook met een akte l.o.-handenarbeid kunnen doen, maar dan zeg ik tegen jou, ik prefereer toch een NHt-man, omdat je bij die algemene handvaardigheid dit in de gaten moet houden: in de techniek heb je bepaalde werkhoudingen. Juist bij de vrije creativiteit laat je de leerling ook vrij in zijn werkhouding. Wanneer je ze dus 1 of 2 jaar zo vrij laat, zal het moeilijk worden wanneer je gaat coordineren, wanneer je gaat zeggen dat ze volgens bepaalde systemen moeten gaan werken, dan loop je kans dat je dit in die opleiding verpest. Maar als je een NHt-man hebt die daar speciaal voor opgeleid is, die zou het op zo'n manier weten te brengen, dat je toch kreativiteit in de groep krijgt maar dat je daarnaast de werkhouding niet verpest. Dit is dus de reden waarom ik liever een NHt-man zou willen hebben. Die kan meer zorgen voor een geleidelijke overgang van de vrije expressie naar het gecoördineerde zoals het in de techniek gaat, met vastgestelde maten.

— Op de lerarenopleiding wordt nu niet opgeleid voor Nht. Waarom niet? Nu geven l.o.-mensen handenarbeid. Men zou dan gemakkelijker tot een algemeen eerste leerjaar kunnen komen voor wat dit vak betreft.

Franco: Men zou inderdaad moeten bekijken of we met deze Nht-opleiding zouden kunnen beginnen. Je kunt het ook benaderen zoals ik daarnet zei. Je zou de uren handenarbeid kunnen verdelen in metaal en hout enz. In de opleiding die zij nu krijgen zit ook het vak

handenarbeid die hen leert van de vastheid van het matenstelsel af te wijken bij het brengen van zo'n programma. Je zou het ook op kunnen lossen met die groep. Je moet gewoon gaan afwegen tegen elkaar. Dus een kwestie van wat is voor ons het beste.

— In Nederland heeft men 2 jaar de tijd om te kijken wat de aanleg en de belangstelling van een leerling is om daarna een bepaalde vakrichting te kunnen adviseren. Hier wordt een jongen direkt van de lagere school geplaatst in een van de volgende groepen, metaal, timmeren of metselen zonder nauwelijks gekeken te hebben naar zijn aanleg en belangstelling. Uit deze groep kunnen ze bijna niet meer uit.

Pleit dit ook niet voor een algemeen eerste leerjaar?

Franco: Dit pleit zeker voor een algemeen eerste leerjaar en dat is ook de reden waarom wij tot een algemeen eerste leerjaar zouden komen.

— De leerlingen die een school voor b.l.o. gevolgd hebben en leerlingen van de lagere school die eigenlijk ook een school voor b.l.o. bezocht zouden moeten hebben, komen op de l.t.s. en de huishoudschool terecht. Voor deze leerlingen zou er eigenlijk een speciale vorm van onderwijs moeten zijn. Vindt u niet?

Franco: Dat probleem is veelzijdig. U haalt aan een heleboel kinderen die eigenlijk b.l.o.-kinderen zijn maar geen b.l.o. gevolgd hebben. Ik wil het anders benaderen. Een heleboel kinderen, opvallende kinderen in de lagere school die leerstoornissen vertonen, zijn *eigenlijk niet op de juiste manier aangepakt op de basisschool. De aanpak op de basisschool moet meer individueel zijn.* Ik laat hier de b.l.o. buiten beschouwing.

— Ik begrijp dat u een andere aanpak voorstaat op de basisschool. Maar het probleem is dat deze leerlingen op de technische scholen en huishoudscholen komen. Wat kunnen we ze bieden?

Franco: Ja, maar ik wilde u vertellen dat *in een goede structuur* deze kinderen niet de indruk gewekt zouden hebben dat ze een b.l.o.-school gevolgd zouden moeten hebben. De kinderen die ons aangeboden worden op de technische scholen zijn opgeleid in een taal die hun moedertaal niet is. Het gevolg hiervan is nog niet helemaal onderzocht, zodat je niet uit kunt maken of hierdoor een kind een bepaald niveau wel of niet kan halen. Je moet dus heel voorzichtig met de conclusie zijn: dit kind kan mijn onderwijs niet volgen.

— Ze onderscheiden zich toch wel van de anderen die ook in dezelfde vreemde taal zijn opgeleid.

Franco: Ja, ik kom daarop.

— Wat kunnen wij daar op de technische school aan doen?

Franco: Het is u bekend dat wij geprobeerd hebben dit op te vangen met de P-stream (p: praktijk - red.).

— De ETO-scholen bedoelt u.

Franco: Ik ken geen ETO meer. De ETO is P-stream geworden, waarmee we dus bedoeld hebben om die vakken die moeilijk zijn voor de kinderen, dat zijn de AVO-vakken, om die vakken te verminderen en meer praktijk te geven. 15 uur praktijk tegenover 12 uur van de gewone LTS-er. Verder hebben we getracht hen theoretische scholing te geven, zodat ze straks in de maatschappij goed terecht kunnen komen. We trachten in de AVO-vakken het niveau van de zesde klas te behalen. In ons systeem is het mogelijk om tot een meer individuele aanpak te komen. Dit zou dan moeten gebeuren met een leerkracht die hiervoor opgeleid is. De leerkrachten moeten geappliceerd worden om te weten hoe ze met kinderen moeten omgaan.

— Wordt er bij de Antilliaanse lerarenopleiding al gedacht aan een applicatie voor deze vorm van onderwijs?

Franco: We zijn momenteel bezig met een onderzoek hoe er geappliceerd zou kunnen worden en ook wat voor leerprogramma we deze leerlingen zouden moeten aanbieden.

— Tegelijkertijd is het zo dat de studenten die nu opgeleid worden, niets in die richting meekrijgen.

Franco: Alhoewel de leraren die nu opgeleid zijn, qua pedagogische en didaktische vorming beter opgeleid zijn dan ik bijv. Omdat ik mijn pedagogisch getuigschrift in een jaar heb moeten halen naast het werk. Terwijl dit thans in de lerarenopleiding is ingebouwd en daardoor zijn de nieuwe leraren pedagogisch en didaktisch beter geschoold dan wij oude leerkrachten.

— U hebt dit schooljaar roosters afgekeurd. Er wordt gezegd dat u uren combineerde om het aantal uren van de leerkrachten te drukken.

Franco: Ik heb me strikt gehouden aan de afspraken. Ik ben er niet voor om radikaal de overuren te verminderen. We moeten geleidelijk van de overuren af. Waar ik gecombineerd heb, had men splitsingen aangebracht die niet toegestaan zijn. Ik heb nergens samengevoegd boven de 28 leerlingen. Ik heb nooit tegen didaktische en pedagogische beginselen in gecombineerd en alle overwegingen zijn gedaan in samenspraak met de direkteuren.

Gevaarlijk werk of te weinig equipment zou een reden kunnen zijn om te splitsen. De veiligheid heb ik nergens uit het oog verloren. Ik weet heel wat van onveilige situaties in verband met mijn vorige functie (hoofd Veiligheidsdienst Ned. Antillen - red.).

— Gaat de lerarenopleiding ook opleiden voor de m.t.s.-bevoegdheid?

Franco: Men denkt eraan.

— Start men dit jaar nog?

Franco: Er is nog geen datum bepaald (eind februari).

— Kunnen aan deze applicatiecursus ook de leraren deelnemen die al op de m.t.s. of l.t.s. lesgeven en geen Antillianen zijn?

Franco: De opleiding hoeft niet per sé hetzelfde te zijn als in Nederland, maar we zullen de leraren die de m.t.s. hier mee hebben opgebouwd in hun verdere loopbaan op de Antillen niet tegenwerken.

Voor de naaste toekomst ziet het er voor de werkgelegenheid op de Antillen gunstig uit.

ETERNA
SONIC